

KRIMINOLOGIYA VA JINOIY ODIL SUDLOV

ILMIY-AMALIY JURNAL

2026-yil 2-son

VOLUME 6 / ISSUE 2 / 2026
ISSUE DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.CCJ.6.2](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.CCJ.6.2).

ISSN 2181-2179
DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.CCJ](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.CCJ)

**MUASSIS:
TOSHKENT DAVLAT YURIDIK
UNIVERSITETI**

“Kriminologiya va jinoiy odil sudlov” ilmiy-amaliy jurnali O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2021-yil 18-martda 1160-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan.

Ushbu jurnal O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi bilan hamkorlikda tashkil etilgan.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro‘yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko‘paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo‘yicha mas‘ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
Y. Yarmolik, M. Sharifova, Sh. Beknazarova,
E. Mustafayev, K. Abduvaliyeva, E. Sharipov,
X. Yuldasheva.

Musahhih:
R. Yunusova

Texnik muharrir:
U. Sapayev
Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 35.

Tel.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.
Faks: (0371) 233-37-48.
Veb-sayt: www.ccj.tsul.uz
E-mail: criminologyjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1386.

Nashriyot litsenziyasi
№ 174625, 29.11.2023.

Jurnal 2026-yil 19-iyunda
bosmaxonaga topshirildi.
Qog‘oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog‘i: 22,5.
Adadi: 100. Buyurtma: № 70.

Bosmaxona litsenziyasi
29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY’ATI

BOSH MUHARRIR

Q. Abdurasulova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

Y. Kolenko – O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi boshlig‘ining birinchi o‘rinbosari

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI

D. Bazarova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi sho‘basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

MAS‘UL MUHARRIR

Sh. Xaydarov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi mudiri o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

TAHRIR HAY’ATI A‘ZOLARI

M. Rustambayev – O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti boshlig‘i, yuridik fanlar doktori, professor

A. Otajonov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

O. Mahkamov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi dotsent v.b., yuridik fanlar doktori

N. Salayev – O‘zbekiston Respublikasi Odil sudlov akademiyasi prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

S. Niyozova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

V. Davlyatov – O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi huzuridagi Parlament tadqiqotlari instituti direktorining o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

A. Baratov – Toshkent davlat yuridik universiteti Kriminalistika va sud ekspertizasi sho‘basi mudiri, yuridik fanlar nomzodi

D. Musayev – Bojxona institutining Umumhuquqiy fanlar kafedrasini boshlig‘i, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

I. Nikonov – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi boshqarma boshlig‘i, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

N. Hojiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi dotsenti v.b.

P. Xojabekov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho‘basi o‘qituvchisi, yuridik fanlar nomzodi

D. Nurumov – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud hokimiyati, advokatura va huquqni muhofaza qiluvchi organlar sho‘basi professori v.b., yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

**УЧРЕДИТЕЛЬ:
ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ**

Научно-практический журнал «Криминология и уголовное правосудие» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 18 марта 2021 года с удостоверением № 1160.

Журнал создан при сотрудничестве с Правоохранительной академией Республики Узбекистан.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:

О. Чориев

Редакторы:

Е. Ярмолик, М. Шарифова, Ш. Бекназарова, Э. Мустафаев, К. Абдувалиева, Э. Шарипов, Х. Юлдашева.

Корректор:

Р. Юнусова

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.

Тел.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.

Факс: (0371) 233-37-48.

Веб-сайт: www.ccj.tsul.uz

E-mail: criminologyjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1386.

Издательская лицензия от

29.11.2023, № 174625.

Журнал передан в типографию
18.06.2026.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 22,5. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 70.

Лицензия типографии от

№ 174626, 29.11.2023.

Отпечатано в типографии

Ташкентского государственного
юридического университета.

100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

К. Абдурасулова – профессор сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Е. Коленко – первый заместитель начальника Правоохранительной академии Республики Узбекистан

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Д. Базарова – заведующая сектором уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

Ш. Хайдаров – заместитель заведующего сектором уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

М. Рустамбаев – начальник Университета общественной безопасности Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

А. Отажонов – профессор сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

О. Махкамов – и. о. доцента сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Н. Салаев – проректор Академии правосудия Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

С. Ниёзова – профессор сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

В. Давлятов – заместитель директора Института парламентских исследований при Законодательной палате Олий Мажлиса Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

А. Баратов – заведующий сектором криминалистики и судебной экспертизы Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук

Д. Мусаев – начальник кафедры общеправовых дисциплин Таможенного института, доктор философии по юридическим наукам, доцент

И. Никонов – начальник управления Администрации Президента Республики Узбекистан, доктор философии по юридическим наукам

Н. Хожиев – и. о. доцента сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета

П. Хожабеков – преподаватель сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук

Д. Нурумов – и. о. профессора сектора судебной власти, адвокатуры и правоохранительных органов Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

**FOUNDER:
TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW**

The scientific-practical journal "Criminology and Criminal Justice" was registered by the Press and Information Agency of Uzbekistan on March 18, 2021, with certificate No. 1160.

This journal was founded in cooperation with the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan.

The journal is included in the list of journals of the Higher Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan.

Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
E. Yarmolik, M. Sharifova, Sh. Beknazarova, E. Mustafaev, K. Abduvaliyeva, E. Sharipov, Kh. Yuldasheva.

Proofreader:
R. Yunusova

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Editorial office address:
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.

Phone: (0371) 233-66-36,
233-41-09.

Fax: (0371) 233-37-48.

Website: www.ccj.tsul.uz

E-mail: criminologyjournal@tsul.uz

Subscription index: 1386.

Publishing license
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 18.06.2026.
Paper size: A4. Cond.p.f: 22,5.
Units: 100. Order: № 70.

Printing house license
№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city, Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

Q. Abdurasulova – Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

Y. Kolenko – First Deputy Head of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF

D. Bazarova – Head of the Department of Criminal Procedural Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

EXECUTIVE EDITOR

Sh. Khaydarov – Deputy Head of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

M. Rustambayev – Head of the University of Public Security of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

A. Otajonov – Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

O. Mahkamov – Acting Associate Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

N. Salaev – Deputy Rector of the Academy of Justice of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

S. Niyozova – Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

V. Davlyatov – Deputy Director of the Institute of Parliamentary Research under the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

A. Baratov – Head of the Department of Criminalistics and Forensic Examination of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences

D. Musaev – Head of the Department of General Legal Sciences of the Customs Institute, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

I. Nikonov – Head of a Department of the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

N. Hojiyev – Acting Associate Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law

P. Khojabekov – Lecturer of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences

D. Nurumov – Acting Professor of the Department of Judiciary, Advocacy and Law Enforcement Agencies of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

MUNDARIJA

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

Hakimov Komil Baxtiyarovich

GIYOHVANDLIK VOSITALARI YOKI ULARNING ANALOGLARI BILAN
QONUNGA XILOF RAVISHDA MUOMALA QILGANLIK UCHUN JINOIY
JAVOBGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI11

Abzalova Xurshida Mirziyotovna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JINOYAT HUQUQIDA EVTANAZIYA:
IJTIMOIY-HUQUQIY, AXLOQIY VA JINOYAT-HUQUQIY JIHATLAR21

Xudaykulov Feruzbek Xurramovich

JINOYAT HUQUQIDA SABABIY BOG'LANISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI30

Fazilov Farxod Maratovich

PUL MABLAG'LARINI LEGALLASHTIRISH (YUVISH) JINOYATI SUBYEKTIV
BELGILARINING JINOYAT-HUQUQIY TAHLILI44

Karaketova Dilnoza Yuldashevna

YURIDIK SHAXSLAR JINOYAT SUBYEKTI SIFATIDA57

Matviyenko Irina Aleksandrovna, AllahRakha Naim

O'ZBEKISTONDA KIBERTA'QIBNING HUQUQIY KO'RINMASLIGI:
SUD QARORLARINI TAHLIL QILISH69

Jumaniyozova Zarnigor Maxammadi qizi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JINOYAT KODEKSIDA ODAM SAVDOSI UCHUN
JAVOBGARLIK EVOLYUTSIYASI81

Utayev Xusniddin Xurramovich

RAQAMLI FIRIBGARLIKDA QASD, MOTIV VA JINOYAT SUBYEKTINING
JINOYAT-HUQUQIY TAVSIFI92

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

Mamadaliyev Umid Yo'ldashevich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JINOYAT PROTSESSIDA EKSTRADITSIYA
INSTITUTINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA AMALGA OSHIRISHNING
ZAMONAVIY MUAMMOLARI101

Karimov Abdumalik Abdumutal o'g'li

YOSHLAR ORASIDA EKSTREMIZM BILAN BOG'LIQ JINOYATLARGA
QARSHI KURASHISHNING KRIMINALISTIK USULLARINI RIVOJLANTIRISH
BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI110

Fatullayev Shodmonbek Madatovich

JINOYAT ISHIDA EKSPERTIZA TAYINLASH TARTIBI VA UNGA QO'YILADIGAN

PROTSESSUAL TALABLAR 119

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

Musayev Djamaliddin Kamalovich

XALQARO HAMKORLIK GIYOHVANDLIK VOSITALARINING NOQONUNIY

AYLANISHIGA QARSHI KURASHISH ASOSI SIFATIDA 133

12.00.15 – KRIMINOLOGIYA

Abdurasulova Kumrinisa Raimkulovna, Davranov Xusniddin Baxranovich

ICHKI ISHLAR ORGANLARI XODIMLARINING KORRUPSIYAVIY JINOYATLAR

SODIR ETISH SABABLARI VA ULARGA IMKON BERGAN SHART-SHAROITLAR 144

Niyozova Salomat Saparovna

O'Z JONIGA QASD QILISHNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA UNGA IMKON

BERGAN SHART-SHAROITLARIGA DOIR ILMIY YONDASHUVLAR 156

Tojiyev Jo'rabek Muxtorovich

JINOYAT PROTSESSIDA VOYAGA YETMAGANLAR ISHTIROKIDA PEDAGOG VA

PSIXOLOGNING PROTSESSUAL MAQOMI HAMDA FUNKSIYALARI 170

Nasriyeva Dilnoza Narzulloyevna

AYOLLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN EKSTREMIZM BILAN BOG'LIQ

JINOYATLAR TUSHUNCHASI, UNING IJTIMOIIY XAVFLILIGI 182

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

Хакимов Комил Бахтиярович

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УГОЛОВНОЙ
ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА НЕЗАКОННЫЙ ОБОРОТ НАРКОТИЧЕСКИХ
СРЕДСТВ ИЛИ ИХ АНАЛОГОВ11

Абзалова Хуршида Мирзиятовна

ЭВТАНАЗИЯ В УГОЛОВНОМ ПРАВЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН:
СОЦИАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ, НРАВСТВЕННЫЕ И УГОЛОВНО-ПРАВОВЫЕ
АСПЕКТЫ21

Худайкулов Ферузбек Хуррамович

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИЧИННОЙ СВЯЗИ
В УГОЛОВНОМ ПРАВЕ30

Фазилов Фарход Маратович

УГОЛОВНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ СУБЪЕКТИВНЫХ ПРИЗНАКОВ
ПРЕСТУПЛЕНИЯ ЛЕГАЛИЗАЦИИ (ОТМЫВАНИЯ) ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ44

Каракетова Дилноза Юлдашевна

ЮРИДИЧЕСКИЕ ЛИЦА КАК СУБЪЕКТЫ ПРЕСТУПЛЕНИЯ57

Матвиенко Ирина Александровна, АллахРакха Наим

ПРАВОВАЯ НЕВИДИМОСТЬ КИБЕРПРЕСЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ:
АНАЛИЗ СУДЕБНЫХ РЕШЕНИЙ69

Жуманиязова Зарнигор Махаммади кизи

ЭВОЛЮЦИЯ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ТОРГОВЛЮ ЛЮДЬМИ
В УГОЛОВНОМ КОДЕКСЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН81

Утаев Хусниддин Хуррамович

УГОЛОВНО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА УМЫСЛА, МОТИВА И
СУБЪЕКТА ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРИ ЦИФРОВОМ МОШЕННИЧЕСТВЕ92

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

Мамадалиев Умид Юлдашевич

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ И
РЕАЛИЗАЦИИ ИНСТИТУТА ЭКСТРАДИЦИИ В УГОЛОВНОМ
ПРОЦЕССЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 101

Каримов Абдумалик Абдумутал угли

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ КРИМИНАЛИСТИЧЕСКИХ МЕТОДОВ
ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЯМ ЭКСТРЕМИСТСКОЙ
НАПРАВЛЕННОСТИ СРЕДИ МОЛОДЁЖИ

110

Фатуллаев Шодмонбек Мадатович

ПОРЯДОК НАЗНАЧЕНИЯ ЭКСПЕРТИЗЫ ПО УГОЛОВНОМУ ДЕЛУ И
ПРОЦЕССУАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ, ПРЕДЪЯВЛЯЕМЫЕ К НЕЙ

119

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

Мусаев Джамалиддин Камалович

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО КАК ОСНОВА ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ
НЕЗАКОННОМУ ОБОРОТУ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ

133

12.00.15 – КРИМИНОЛОГИЯ

Абдурасулова Кумриниса Раимкуловна, Давранов Хусниддин Бахранович

ПРИЧИНЫ СОВЕРШЕНИЯ КОРРУПЦИОННЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ
СОТРУДНИКАМИ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ И СПОСОБСТВУЮЩИЕ
ИМ УСЛОВИЯ

144

Ниёзова Саломат Сапаровна

НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ К ПРИЧИНАМ СУИЦИДА И УСЛОВИЯМ,
СПОСОБСТВУЮЩИМ ЕГО СОВЕРШЕНИЮ

156

Тожиев Журабек Мухторович

ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ СТАТУС И ФУНКЦИИ ПЕДАГОГА И ПСИХОЛОГА
В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ С УЧАСТИЕМ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

170

Насриева Дилноза Нарзуллоевна

ПОНЯТИЕ ПРЕСТУПЛЕНИЙ ЭКСТРЕМИСТСКОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ,
СОВЕРШАЕМЫХ ЖЕНЩИНАМИ, И ИХ ОБЩЕСТВЕННАЯ ОПАСНОСТЬ

182

CONTENTS

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

Hakimov Komil Bakhtiyarovich

SOME ISSUES OF IMPROVING CRIMINAL LIABILITY FOR THE ILLICIT
TRAFFICKING OF NARCOTIC DRUGS OR THEIR ANALOGUES11

Abzalova Khurshida Mirziyotovna

EUTHANASIA IN THE CRIMINAL LAW OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN:
SOCIO-LEGAL, MORAL AND CRIMINAL-LAW ASPECTS21

Khudaykulov Feruzbek Khurramovich

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF CAUSABILITY IN CRIMINAL LAW30

Fazilov Farkhod Maratovich

CRIMINAL-LEGAL ANALYSIS OF SUBJECTIVE CHARACTERISTICS
OF THE CRIME OF LAUNCHING (MONEY LAUNDERING)44

Karaketova Dilnoza Yuldashevna

LEGAL ENTITIES AS SUBJECTS OF CRIME57

Matvienko Irina Aleksandrovna, AllahRakha Naeem

THE LEGAL INVISIBILITY OF CYBERSTALKING IN UZBEKISTAN:
AN ANALYSIS OF JUDICIAL DECISIONS69

Jumaniyozova Zarnigor Makhmadi kizi

EVOLUTION OF LIABILITY FOR HUMAN TRAFFICKING IN THE CRIMINAL
CODE OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN81

Utaev Husniddin Khurramovich

CRIMINAL LAW CHARACTERISTICS OF INTENT, MOTIVE,
AND THE OFFENDER IN DIGITAL FRAUD92

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

Mamadaliev Umid Yuldashevich

MODERN ISSUES OF LEGAL REGULATION AND IMPLEMENTATION
OF THE EXTRADITION INSTITUTION IN THE CRIMINAL PROCESS
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 101

Karimov Abdumalik Abdumutal ugli

EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES IN THE DEVELOPMENT
OF CRIMINALISTIC METHODS OF COMBATING CRIMES RELATED
TO EXTREMISM AMONG YOUNG PEOPLE 110

Fatullaev Shodmonbek Madatovich

PROCEDURE FOR APPOINTING FORENSIC EXAMINATION IN CRIMINAL PROCEEDINGS AND PROCEDURAL REQUIREMENTS	119
--	-----

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

Musaev Djamaliddin Kamalovich

INTERNATIONAL COOPERATION AS THE FOUNDATION FOR COMBATING ILLICIT DRUG TRAFFICKING	133
---	-----

12.00.15 – CRIMINOLOGY

Abdurasulova Kumrinisa Raimkulovna, Davranov Khusniddin Bakhramovich

REASONS FOR THE COMMISSION OF CORRUPTION CRIMES BY EMPLOYEES OF INTERNAL AFFAIRS BODIES AND THE CONDITIONS THAT ENABLED THEM	144
---	-----

Niyozova Salomat Saparovna

SCIENTIFIC APPROACHES TO THE CAUSES OF SUICIDE AND THE CONDITIONS CONTRIBUTING TO ITS COMMISSION	156
---	-----

Tojiev Jurabek Mukhtorovich

PROCEDURAL STATUS AND FUNCTIONS OF A PEDAGOGUE AND A PSYCHOLOGIST IN CRIMINAL PROCEEDINGS INVOLVING MINORS	170
---	-----

Nasrieva Dilnoza Narzullaevna

THE CONCEPT OF CRIMES RELATED TO EXTREMISM COMMITTED BY WOMEN, ITS SOCIAL DANGER	182
---	-----

Kelib tushgan / Получено / Received: 03.03.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 01.06.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 18.06.2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.ccj.6.2./NBMA7407>

UDC: 343.13:053.6(045)(575.1)

JINOYAT PROTSESSIDA VOYAGA YETMAGANLAR ISHTIROKIDA PEDAGOG VA PSIXOLOGNING PROTSESSUAL MAQOMI HAMDA FUNKSIYALARI

Tojiyev Jo'rabek Muxtorovich,

O'zbekiston Respublikasi Odil sudlov akademiyasi

mustaqil izlanuvchisi,

Jinoyat ishlari bo'yicha

Buxoro shahar sudining sudyasi

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6569-5615>

e-mail: tzurabek231@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada jinoyat sud ish yurituvda voyaga yetmaganlar ishtirok etganda pedagog va psixologning qatnashuviga doir nazariy va amaliy muammolar tahlil qilingan. Amaldagi qonunchilikda mazkur subyektlarning protsessual maqomi, vakolatlari va funksiyalari aniq belgilanmagani sababli ularning ishtiroki ko'p hollarda formal tus kasb etayotgani asoslantirilgan. Tadqiqotning dolzarbligi jinoyat protsessida voyaga yetmaganlar ishtirokining salbiy oqibatlaridan biri – psixologik jarohat olish xavfi bilan bog'liq. Maqolada pedagog va psixolog maqomini mutaxassis yoki mustaqil protsessual ishtirokchi sifatida talqin qilish borasidagi ilmiy qarashlar qiyosiy tahlil qilingan. Voyaga yetmagan gumon qilinuvchi, ayblanuvchi, jabrlanuvchi va guvohlarning psixologik zaifligini inobatga olgan holda pedagog yoki psixolog ishtirokini kengaytirish zarurati ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Tadqiqotda jinoyat protsessida voyaga yetmaganlar huquqlarini ta'minlash masalasi bo'yicha qonunchilik normalari va huquqshunos olimlarning ilmiy-nazariy qarashlaridan foydalanilgan hamda qiyosiy-huquqiy usul, tahlil, sintez, kuzatish, umumlashtirish, induksiya va deduksiya metodlari qo'llangan. Xulosada muallif psixologni "bolaning psixologik xavfsizligini ta'minlovchi maxsus protsessual kafolat subyekti" sifatida belgilash hamda tergovdan oldingi psixologik tayyorlov mexanizmini joriy etishni taklif qilgan.

Kalit so'zlar: voyaga yetmagan, jinoyat protsessi, pedagog, psixolog, protsessual maqom, psixologik xavfsizlik, qayta travmatizatsiya, protsessual kafolatlar

ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ СТАТУС И ФУНКЦИИ ПЕДАГОГА И ПСИХОЛОГА В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ С УЧАСТИЕМ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

Тожиев Журабек Мухторович,
самостоятельный соискатель
Академии правосудия Республики Узбекистан,
судья Бухарского городского суда
по уголовным делам

Аннотация. В статье проанализированы теоретические и практические проблемы участия педагога и психолога в уголовном судопроизводстве с участием несовершеннолетних. Обосновано, что вследствие отсутствия в действующем законодательстве чёткого определения процессуального статуса, полномочий и функций указанных субъектов их участие во многих случаях носит формальный характер. Актуальность исследования обусловлена необходимостью предупреждения одного из негативных последствий участия несовершеннолетних в уголовном процессе – риска причинения психологической травмы. В статье проведён сравнительный анализ научных подходов к определению статуса педагога и психолога как специалиста либо самостоятельного участника уголовного процесса. С учётом психологической уязвимости несовершеннолетних подозреваемых, обвиняемых, потерпевших и свидетелей научно обоснована необходимость расширения участия педагога или психолога в уголовном судопроизводстве. В ходе исследования использованы нормы законодательства, регулирующие обеспечение прав несовершеннолетних в уголовном процессе, а также научно-теоретические взгляды учёных-правоведов. Применены сравнительно-правовой метод, методы анализа, синтеза, наблюдения, обобщения, индукции и дедукции. В заключение автор предлагает закрепить статус психолога как «специального субъекта процессуальных гарантий, обеспечивающего психологическую безопасность ребёнка», а также внедрить механизм психологической подготовки несовершеннолетнего до проведения следственных действий.

Ключевые слова: несовершеннолетний, уголовный процесс, педагог, психолог, процессуальный статус, психологическая безопасность, повторная травматизация, процессуальные гарантии

PROCEDURAL STATUS AND FUNCTIONS OF A PEDAGOGUE AND A PSYCHOLOGIST IN CRIMINAL PROCEEDINGS INVOLVING MINORS

Tojiev Jurabek Mukhtorovich,
Independent Researcher of the Academy of Justice
of the Republic of Uzbekistan,
Judge of the Bukhara City Criminal Court

Abstract. The article analyzes theoretical and practical problems regarding the participation of educators and psychologists in criminal proceedings involving minors. Due to the fact that the procedural status, powers and functions of these subjects are not clearly defined in the current legislation, it is justified that their participation is often formal. The relevance of the study is linked to one of the negative consequences of minors'

participation in criminal proceedings—the risk of psychological trauma. The article provides a comparative analysis of scientific views regarding the interpretation of the status of a teacher and psychologist as specialists or independent procedural participants. Taking into account the psychological vulnerability of minor suspects, defendants, victims, and witnesses, the need to expand the participation of a teacher or psychologist is scientifically substantiated. The study utilizes legislative norms and the scientific-theoretical views of legal scholars on the issue of ensuring the rights of minors in criminal proceedings, as well as the comparative-legal method, methods of analysis, synthesis, observation, generalization, induction, and deduction. In the conclusion, the author proposes defining the psychologist as a “subject of a special procedural guarantee ensuring the psychological safety of the child” and introducing a mechanism for pre-investigation psychological preparation.

Keywords: *minor, criminal process, pedagogue, psychologist, procedural status, psychological safety, re-traumatization, procedural guarantees*

Kirish

Voyaga yetmaganlarga oid jinoyat ishlarini sudda ko'rib chiqishda pedagog yoki psixologning ishtiroki voyaga yetmaganlarning yoshi va individual psixologik xususiyatlarini hisobga olish zarurati bilan belgilanadi. Zamonaviy xalqaro amaliyotda voyaga yetmaganlar ishtirokidagi jinoyat ishlarini ko'rib chiqishda huquqiy kafolatlar bilan bir qatorda psixologik va ijtimoiy yordam choralari ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bolalarning protsessual huquqlarini real ta'minlash uchun advokat bilan birga psixolog, ijtimoiy xodim yoki mustaqil bola vakili (*child advocate/guardian*) ishtirok etishi zarur. Bunday yondashuv bolaning protsessdagi tengsiz holatini yumshatadi va uning manfaatlarini samarali himoya qilishga xizmat qiladi (Zombory, 2024).

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, jinoyat protsessida voyaga yetmaganlar ishtirokining salbiy oqibatlaridan biri psixologik jarohat olish xavfi bilan bog'liq. Yetkazilgan psixologik jarohatlar voyaga yetmaganning emotsional holatiga salbiy ta'sir o'tkazib, ba'zi holatlarda suitsidal fikrlar, tajovuzkorlik va boshqa salbiy oqibatlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Pedagog yoki psixolog voyaga yetmagan tomonidan ko'rsatuvlar berilishi bilan bog'liq sud harakatlarini o'tkazishga, shuningdek, Jinoyat-protsessual kodeksining 548-moddasida (Republic of Uzbekistan, 1994) nazarda tutilgan holatlarni aniqlashga ko'maklashadi. Muhim jihat shundaki, pedagog yoki psixolog yoshga oid pedagogika va psixologiya sohasida mutaxassis sifatida o'z kasbiy faoliyati davomida unga ma'lum bo'lgan usul va vositalar orqali voyaga yetmagan uchun salbiy oqibatlarni yumshatishga xizmat qiladi. Shu ma'noda pedagog yoki psixolog ishtiroki nafaqat odil sudlov maqsadlari, balki voyaga yetmaganning huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan.

Qonun chiqaruvchi voyaga yetmagan gumonlanuvchi (ayblanuvchi)ni so'roq qilishda pedagogning majburiy ishtirokini nazarda tutgan bo'lsa-da, uning huquqlari, majburiyatlari, vakolatlari, shuningdek, mazkur tergov harakatini o'tkazishda ishtirokining maqsadi, vazifalari va roli aniq tartibga solinmagan. So'roq jarayonida ishtirok etayotgan pedagogning maqsad va vazifalari noaniqligi uning ishtiroki formalligiga olib keladi.

Tadqiqotda jinoyat protsessida voyaga yetmaganlar huquqlarini ta'minlash masalasi bo'yicha qonunchilik normalari va huquqshunos olimlarning ilmiy-nazariy qarashlaridan

foydalanildi. Shuningdek, qiyosiy-huquqiy usul, tahlil, sintez, kuzatish, umumlashtirish, induksiya va deduksiya metodlari qo'llandi.

Asosiy qism

Mohiyatan pedagog (psixolog) so'roq jarayoniga surishtiruvchi va tergovchi tomonidan ish uchun muhim bo'lgan ma'lumotlarni voyaga yetmaganning yoshi, rivojlanish darajasiga xos tarzda olish, ayni vaqtda, voyaga yetmaganga malakali ruhiy yordam ko'rsatish, uning ruhiyatidagi o'zgarishlar va motivlar sabablarini surishtiruvchi, tergovchi, prokurorga tushuntirish maqsadida jalb qilinadi. Pedagogni ishga jalb etishning maqsad va vazifalarini belgilashda u ishtirok etayotgan tergov harakatining maqsad hamda vazifalaridan kelib chiqish zarur. So'roq, yuzlashtirish, tanib olish hamda ko'rsatmalarni tekshirishning maqsadi voyaga yetmaganlardan to'liq, ishonchli ko'rsatmalar olishdan iborat ekanini inobatga olgan holda sud va dastlabki tergov organlarining vazifalarini ikki jihatga ajratish mumkin: so'roq qilinayotgan shaxsdan ishonchli ma'lumotlarni olish hamda unga psixologik jarohat yetkazmaslik (Nadelyaeva, 2018).

M.S. Demkinaning (2018) fikricha, pedagog (psixolog) ishtiroki psixologiya va pedagogika sohasida maxsus bilimlarni jinoyat protsessida qo'llashning alohida shakli hisoblanadi. Pedagog (psixolog) jinoyat protsessida yordamchi funksiyani bajaruvchi subyekt sifatida jinoyat protsessi ishtirokchilarining huquqlarini kafolatlash, daliliy axborotni olish samaradorligi, tergov harakatlarining qonunda belgilangan tartibiga amal qilishni ta'minlash vazifalarini bajaradi.

O.X. Galimovning (2001) fikricha, pedagog, psiholog yoshga doir pedagogika va psixologiya sohasida mutaxassis hisoblanadi.

O'n olti yoshga to'lmagan, shuningdek, o'n olti yoshga to'lgan bo'lsa-da, ruhiy kasallikka chalingan yoki ruhiy rivojlanishda ortda qolgan voyaga yetmagan gumon qilinuvchini yoki ayblanuvchini so'roq qilish chog'ida pedagog yoki psihologning ishtirokini majburiy belgilash nafaqat protsessual kafolat, balki voyaga yetmaganlarning inson qadr-qimmati va ruhiy salomatligini himoya qilishga qaratilgan muhim huquqiy mexanizm hisoblanadi. Binobarin, qonunchilikda jinoyat protsessida pedagog yoki psiholog ishtirokining maqsadlari to'g'ridan to'g'ri belgilanmagani sababli ushbu masalani alohida aks ettirish maqsadga muvofiq.

Pekin qoidalarining 14-, 16.1- va 26-bandlariga (United Nations General Assembly, 1985) ko'ra, bola bilan bog'liq qarorlar psixologik va ijtimoiy baholash asosida qabul qilinishi shart.

Rivojlangan davlatlar (Germaniya va Buyuk Britaniya)da psixologik hisobotsiz voyaga yetmaganga nisbatan tarbiyaviy yoki jazo chorasi qo'llashga yo'l qo'yilmaydi. O'zbekistonda esa pedagog va psiholog ishtiroki formal yoki deyarli yo'q, xulosalar sud uchun majburiy emas, qaror qabul qilishga real ta'sir qilmaydi. Bu ularning jinoyat ishlari yurituvdagi vazifa va vakolatlari aniq belgilanmagani bilan bog'liq. Jumladan, o'rganilgan jinoyat ishlaridan birortasida sud muhokamasida pedagog yoki psiholog ishtirok etmagan, ishni sudga qadar yuritish bosqichida sanoqli hollarda ishtirok etgan bo'lsa-da, ularning ishtiroki passivligi ko'rinadi. Jinoyat ishida pedagog yoki psihologning ixtisosligi va ish tajribasi haqida ma'lumotlar mavjud emas.

Voyaga yetmaganlarning huquqlarini qo'shimcha kafolatlashga xizmat qilishi lozim bo'lgan mazkur institut amalda tergovchi uchun yuk, voyaga yetmagan uchun esa foydasiz rasmiyatchilikka aylanib qolmoqda (Demkina, 2018).

Shu tariqa, psiholog va pedagogni tanlashda voyaga yetmaganning yoshga oid, psixologik xususiyatlariga, uning faoliyat turiga hamda protsessual maqomiga mos

keladigan individual, tabaqalashtirilgan (differensiyallashtirilgan) yondashuvning mavjud emasligi ko'p hollarda ushbu mutaxassislarining samarasiz ishtirok etishiga olib kelmoqda (Shuvalova, 2019a).

Konseptual ziddiyat shundan iboratki, formal modelda ota-ona va (yoki) pedagog qatnashsa, huquq ta'minlanishi haqidagi yondashuv mavjud. Biroq funksional yondashuvda ularning xulosasi qarorga ta'sir qilmasa, huquq ta'minlanmagan hisoblanadi. Qonuniy vakil, pedagog va psixolog institutlari O'zbekistonda normativ jihatdan mavjud bo'lsa-da, ularning xulosalari qaror qabul qilishga majburiy ta'sir ko'rsatmaydi. Bu voyaga yetmaganlarning protsessual huquqlarini funksional emas, formal tarzda ta'minlashga olib keladi.

Ilmiy adabiyotlarda pedagog (psixolog)ning jinoyat sud ish yurituvda mustaqil ishtirokchi ekanligi yoki unga mutaxassisning protsessual maqomi tatbiq etilish-etilmasligi masalasida yagona fikr mavjud emas. Olimlarning aksariyati pedagog (psixolog) mutaxassis maqomiga ega deb hisoblaydi, shu bilan birga, pedagog (psixolog)ni jinoyat sud ish yurituvining mustaqil ishtirokchisi sifatida e'tirof etuvchi nuqtayi nazar hamda xorijiy amaliyot ham mavjud. Jumladan, A.N. Doshchitsin va S.A. Lugovsevaning fikricha, pedagog mustaqil huquqiy maqomga ega, psixolog esa mutaxassis hisoblanadi (Doshchitsyn, 2015; Lugovtseva, 2004). S.A. Roganov va T.L. Konstantinovaning fikriga ko'ra, pedagog jinoyat protsessida hech qanday mustaqil funksiyani bajarmasligidan kelib chiqib, jinoyat-protsessual qonunchilikka o'zgartish kiritib, "pedagog" tushunchasini chiqarib tashlash va shu bilan birga, "psixolog" tushunchasini saqlab qolish maqsadga muvofiq (Roganov & Konstantinova, 2015).

O.Y. Andriyanovanning fikricha, pedagog voyaga yetmaganlarga oid jinoyat ishlari bo'yicha jinoyat sud ish yurituvda faqat psixologning ishtirokini ta'minlash imkoni bo'lmagan holatlarda istisno tariqasida ishtirok etishi mumkin (Andriyanova, 2006).

Ayrim tadqiqotchilar esa mazkur masalani yanada chuqur tahlil qilib, pedagog va psixolog uchun bir xil protsessual maqom berilishi maqsadga muvofiq emas, har biri uchun alohida huquqlar, majburiyatlar hamda javobgarlikni belgilash zarur, degan fikrni ilgari suradilar (Mironova, 2022; Shuvalova, 2019b).

K. A. Avaliani (2009) voyaga yetmaganni so'roq qilish jarayonida pedagog yoki psixologning ishtirokini mutaxassis yoki guvoh bilan qiyoslab bo'lmazligi, balki o'ziga xos funksiyalari va buning uchun muayyan huquqlari mavjud protsessual subyekt ekanligi haqida fikr bildirgan.

Sh.F. Bagautdinov (2024) pedagog yoki psixolog tushunchasini kengaytirib murabbiyni ham ular sirasiga kiritishni taklif qilgan. Y.V. Svetkova psixolog va pedagogning ishtiroki surishtiruvchi(tergovchi)ning ishini murakkablashtirishi (Tsvetkova 2014), M.A. Shuvalova (2019a) taklif qilingan shaxslar o'zining ishtirokidan ko'zlangan vazifani bajarmasdan nominal vazifani bajarishi haqida fikr bildirgan.

Tergov harakatlari (so'roqlar)ni o'tkazishda pedagog yoki psixologning ishtirok etishi hech qanday muhim axborot bermaydi, ushbu shaxslar tomonidan tergovchiga amaliy yordam ko'rsatilmaydi. Psixolog yoki pedagogni so'roqqa chaqirish faqatgina tergovchi hamda tergov harakatlarida ishtirok etuvchi boshqa shaxslar uchun tashkiliy muammolarni yuzaga keltiradi (Tsvetkova, 2021).

Fikrimizcha, pedagog va psixologning mutaxassisdan farqi faqatgina protsessual huquqlar hajmi bilan emas, balki uning funksiyasidan kelib chiqib baholanishi zarur. Jumladan, pedagog va psixolog mutaxassisdan farqli ravishda so'roq tugaganidan so'ng so'roq bayonnomasi bilan tanishib, bayonnomadagi yozuvlarning to'g'riligi, to'liqligi haqida o'z fikrlarini yozma shaklda bayon etishga haqli.

Ayrim olimlarning fikriga ko'ra, tergov hamda boshqa protsessual harakatlarda ishtirok etayotgan pedagog (psixolog)ga huquqni himoya qiluvchi rol yoki voyaga yetmaganlarning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish funksiyasi yuklangan (Levchenko & Mishchenko, 2012).

Ilmiy jihatdan bu bahs protsessual funksiyalar nazariyasi va pedagog (psixolog) maqomining protsessual tabiati: kafolat mexanizmi yoki himoya subyekti ekanligi masalasi bilan bevosita bog'liq. Pedagog (psixolog)ning himoya funksiyasi subyekti sifatida talqin qilinishi protsessual rollar aralashuviga olib keladi. Har qanday pedagog voyaga yetmaganning protsessual huquqlarini himoya qilish masalalarida yetarli bilimga ega emasligi sababli agar pedagogga "huquqni himoya qilish" funksiyasi yuklansa, u professional himoya standartlariga javob bermasligi mumkin.

Aynan shu nuqtayi nazardan Sh. Xamrayevaning (Khamraeva, 2025) JPKda pedagogni mustaqil subyekt sifatida belgilash haqidagi taklifini yetarlicha asoslantirilmagan, deb hisoblaymiz, sababi amaldagi qonunchilikda pedagog ishtiroki mavjud bo'lib, muammo pedagog ishtirokining normativ tartibga solinmagani emas, balki mazkur institutning to'liq ishlamasligi bilan bog'liq.

Ayni vaqtda F. Bagautdinovning (2024) pedagog, psixologning muayyan tergov harakatida bir marotaba ishtiroki emas, tergov va sud muhokamasi davomida muayyan voyaga yetmagan ayblanuvchi, jabrlanuvchini doimiy kuzatuv zarurligi haqidagi fikrlarini asosli deb hisoblaymiz. Sababi faqat tergov harakatida pedagog, psixologning ishtiroki voyaga yetmaganning manfaatlarida ko'ra bevosita surishtiruv va tergovning manfaatiga xizmat qiladi.

Hozirgi vaqtda umume'tirof etilgan psixolog tushunchasi mutaxassislarning juda keng doirasini qamrab oladi. Jumladan, psixologik ta'lim olgan, ammo hech qachon psixologik yordam ko'rsatish amaliyoti bilan shug'ullanmagan shaxslar, shuningdek, tegishli maxsus ta'limga ega bo'lmagan, biroq shtatdagi psixolog lavozimini egallab turgan shaxslar ham ushbu tushuncha doirasiga kiradi.

Voyaga yetmagan jabrlanuvchi bilan ishlaydigan psixologni tanlash tasodifiy bo'lishi mumkin emasligi aniq. U tegishli tayyorgarlikka hamda voyaga yetmaganlar bilan ishlash bo'yicha yetarli tajribaga ega bo'lishi lozim (Naumova, et al., 2020).

O'zbekiston Respublikasining "Pedagogning maqomi to'g'risida"gi Qonuni 3-moddasiga (Republic of Uzbekistan, 2024) muvofiq, ta'lim tashkilotida qonunchilik hujjatlariga muvofiq tuzilgan mehnat shartnomasi asosida ta'lim va tarbiya sohasida kasbiy faoliyatni amalga oshiruvchi hamda tegishli ma'lumotga, kasbiy tayyorgarlikka va ma'naviy-axloqiy fazilatlariga ega bo'lgan jismoniy shaxs pedagogdir. Ya'ni ushbu modda mazmuniga ko'ra, faqat mehnat shartnomasi asosida ta'lim va tarbiya sohasida kasbiy faoliyatni amalga oshiruvchi shaxs pedagog sifatida jalb qilinishi mumkin.

Biroq jinoyat protsessida, xususan, voyaga yetmaganlar ishtirokidagi ishlarda pedagogning ishtirok etishi uning ta'lim tashkilotida mehnat shartnomasi asosida ishlayotgan-ishlamayotganiga emas, balki bola bilan ishlash bo'yicha psixo-pedagogik kompetensiyaga egaligiga bog'liq bo'lishi lozim. Amalda esa mazkur qonun normasi pedagog tushunchasini tor talqin qilishga olib kelib, jinoyat protsessida pedagog sifatida faqat maktab yoki boshqa ta'lim muassasalarida ishlovchi shaxslarni jalb qilish imkonini qoldirmoqda. Bu esa qator huquqiy va amaliy muammolarni keltirib chiqaradi.

Birinchidan, jinoyat protsessida pedagogning asosiy vazifasi ta'lim berish emas, balki voyaga yetmaganning psixologik holatini barqarorlashtirish, uning protsessual harakatlarni

tushunishi va ularda bosimsiz ishtirok etishini ta'minlashdan iborat. Mazkur funksiya ta'lim tashkilotida mehnat qiluvchi har qanday pedagogga emas, balki maxsus tayyorgarlikka ega bo'lgan psixolog-pedagog, ijtimoiy xodim yoki bolalar bilan ishlash bo'yicha mutaxassisga xosdir. Demak, pedagogni faqat mehnat shartnomasi bilan bog'lash uning jinoyat protsessual funksiyasi tabiatiga mos kelmaydi.

Ikkinchidan, xalqaro standartlarda (United Nations General Assembly, 1985), BMT Bola huquqlari qo'mitasi izohlari (United Nations Committee on the Rights of the Child, 2019), Yevropa Kengashining *child-friendly justice* qo'llanmalari (Council of Europe, 2010) bolalar ishtirokidagi jinoyat ishlarida "pedagog yoki boshqa tegishli mutaxassis" ishtiroki nazarda tutiladi. Bu yerda asosiy urg'u shaxsning institutsional mansubligiga emas, balki uning bola manfaatlarini ta'minlashga qaratilgan kasbiy salohiyatiga qaratilgan. Jinoyat protsessida esa pedagog tushunchasining mehnat shartnomasi bilan cheklanishi mazkur xalqaro yondashuvga to'liq mos kelmaydi.

Uchinchidan, mazkur yondashuv voyaga yetmaganlarning protsessual huquqlarini ta'minlash nuqtayi nazaridan ham zaif hisoblanadi. Chunki jinoyat protsessining turli bosqichlarida (surishtiruv, tergov, sud muhokamasi) bola bilan ishlash uchun har doim ham uning ta'lim muassasasidagi pedagogni jalb qilish imkoniyati mavjud emas. Natijada pedagog ishtiroki formal tus olishi yoki umuman ta'minlanmasligi mumkin, bu esa bolaning qayta travmatizatsiyasiga va uning protsessual huquqlari nominal ta'minlanishiga olib keladi.

Agar taktik mulohazalarga ko'ra voyaga yetmagan shaxsni so'roq qilishda u bilan ishonchli munosabatlari shakllangan pedagogning ishtiroki maqsadga muvofiq deb topilsa-yu, ammo mazkur pedagog endi ta'lim muassasasida ishlamaydigan bo'lsa, mehnat munosabatlarining tugatilgani jinoyat protsessida pedagog funksiyasini bajarishga to'sqinlik qilmasligi lozim. Ayniqsa, ushbu jinoyat ishi doirasida ayrim tergov harakatlari mazkur o'qituvchi ishtirokida uning ishdan bo'shatilishigacha amalga oshirilgan hollarda bunday to'siqqa yo'l qo'yilmasligi maqsadga muvofiqdir (Tetyuev, 2024).

Zarur ish tajribasiga ega bo'lmagan pedagogni jalb qilish tergov harakati o'tkazilishiga aksincha salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, chunki bu yerda aynan ish tajribasi va undan kelib chiqadigan bolaga yondashuv topa olish, u bilan psixologik muloqot o'rnatish, ko'rsatma berishga moyil qilish, shuningdek, pedagog bilan voyaga yetmagan shaxs o'rtasidagi munosabatlarning xususiyati ustuvor ahamiyatga ega hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, "Pedagogning maqomi to'g'risida"gi Qonunning 3-moddasi (Republic of Uzbekistan, 2024) ta'lim sohasidagi mehnat munosabatlarini tartibga solish uchun maqbul bo'lsa-da, uni jinoyat protsessiga mexanik ravishda tatbiq etish ilmiy va amaliy jihatdan asosli emas. Jinoyat protsessida pedagog ishtirokini tartibga solishda alohida – protsessual-funksional yondashuv qo'llanishi, ya'ni pedagog sifatida bolalar bilan ishlash bo'yicha maxsus bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan shaxslarni jalb qilish imkoniyatini qonun darajasida kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Amaldagi jinoyat-protsessual qonunchilikka muvofiq, voyaga yetmagan gumon qilinuvchini yoki ayblanuvchini so'roq qilishda pedagog va (yoki) psixolog ishtirok etishi mumkin. Ushbu norma, bir tomondan, voyaga yetmagan ayblanuvchining protsessual huquqlarini qo'shimcha kafolatlar bilan ta'minlashga qaratilgan bo'lsa-da, ikkinchi tomondan, voyaga yetmagan jabrlanuvchi uchun aynan shunday huquqning qonun darajasida mustahkamlanmaganligi jiddiy ilmiy va amaliy muammolarni keltirib chiqaradi.

Birinchidan, voyaga yetmagan jabrlanuvchi jinoyat protsessida psixologik jihatdan ayblanuvchidan kam zaif shaxs hisoblanmaydi. Aksincha, jinoyat oqibatida yetkazilgan

ma'naviy va jismoniy ziyon tufayli jabrlanuvchi bola ko'p hollarda yanada og'ir ruhiy holatda bo'ladi. Shunga qaramay, qonunchilik pedagog yoki psixolog ishtirokini kafolatli tarzda aynan gumon qilinuvchi(ayblanuvchi)ga nisbatan nazarda tutib, jabrlanuvchiga esa ushbu mexanizmni ixtiyoriy yoki umuman nazarda tutilmagan holda qoldirmoqda. Bu esa protsessual kafolatlarining asimmetriyasiga olib keladi.

Ikkinchidan, mazkur yondashuv bolaning jinoyat protsessidagi maqomiga qarab uning himoya darajasini farqlashga asoslanadi. Voyaga yetmagan shaxs ayblanuvchi sifatida ishtirok etgan taqdirda uning psixologik ehtiyojlari e'tirof etiladi, jabrlanuvchi sifatida ishtirok etgan taqdirda esa ushbu ehtiyojlar ikkinchi darajaga suriladi. Bunday differentsiatsiya bolaning protsessual maqomidan qat'i nazar, uning zaifligi ustuvor ahamiyatga ega bo'lishi lozim, degan xalqaro standartlarga zid hisoblanadi.

Uchinchidan, BMTning Bolalar – jabrlanuvchi va guvohlar ishtirokidagi jinoyat ishlari bo'yicha rahbariy ko'rsatmalari (United Nations, 2005), shuningdek, Yevropa Kengashining bolalarga nisbatan do'stona odil sudlov to'g'risidagi qo'llanmalariga muvofiq (Council of Europe, 2010), voyaga yetmagan jabrlanuvchi va guvohlarni so'roq qilishda pedagog, psixolog yoki boshqa tegishli mutaxassislarning ishtirokini ta'minlash davlatning pozitiv protsessual majburiyati sifatida belgilangan.

To'rtinchidan, pedagog yoki psixolog ishtirokining kafolatlanmaganligi amaliyotda voyaga yetmagan jabrlanuvchining qayta travmatizatsiyasiga sabab bo'lishi mumkin. So'roq jarayonida bolaga noo'rin savollar berilishi, uning hissiy holati hisobga olinmasligi yoki ayblanuvchi bilan bilvosita psixologik to'qnashuv yuzaga kelishi ehtimoli mavjud. Bu esa bolaning inson qadr-qimmatiga, shaxsiy hayoti daxlsizligiga va protsessual huquqlariga putur yetkazadi.

Beshinchidan, mazkur huquqning qonuniy tarzda mustahkamlanmaganligi tergovchining ixtiyorini haddan tashqari kengaytiradi. Voyaga yetmagan jabrlanuvchi uchun pedagog yoki psixolog ishtirokini ta'minlash tergov organining xohishiga bog'liq holda qolmoqda, bu esa protsessual qarorlarning yagona standart asosida qabul qilinishini ta'minlamaydi va huquqni qo'llash amaliyotida turli yondashuvlarni keltirib chiqaradi.

Ma'lumki, voyaga yetmagan shaxs, ayniqsa, 16 yoshga to'lmagan bola, psixologik jihatdan yuqori darajada zaif subyekt hisoblanadi. U stressga chidamsiz, tashqi bosimga tez beriluvchan, protsessual harakatlarning huquqiy va psixologik oqibatlarini to'liq anglab yetmasligi mumkin. Shu sababli pedagog yoki psixologning majburiy ishtiroki voyaga yetmaganning psixik barqarorligini saqlash va ishonchli ko'rsatmalar olish uchun obyektiv zarurat hisoblanadi. Shu bilan birga, o'n olti yoshga to'lgan bo'lsa ham, ruhiy kasallikka chalingan yoki ruhiy rivojlanishda ortda qolgan voyaga yetmagan huquqiy ahamiyatga ega axborotni qabul qilish, uni to'g'ri qayta ishlash, o'z fikrini erkin va mustaqil bayon etish qobiliyati jihatidan cheklangan bo'ladi.

Ilmiy psixologiya va yuvenal yustitsiya doktrinasida bunday shaxslar yoshidan qat'i nazar, zaif guruhga mansub deb ko'riladi. Shu bois ularni so'roq qilishda pedagog yoki psixolog ishtirokini majburiy belgilash tenglashtiruvchi protsessual kafolat sifatida xizmat qiladi. Jinsiy daxlsizlikka qarshi jinoyatlar voyaga yetmagan psixikasiga eng kuchli salbiy ta'sir ko'rsatuvchi jinoyatlar toifasiga kiradi, yuqori darajada qayta travmatizatsiya xavfini yuzaga keltiradi. Shu sababli bunday ishlar bo'yicha aynan psixologning majburiy ishtiroki belgilanishi ilmiy jihatdan to'liq asoslidir. Psixolog so'roq jarayonini bola uchun xavfsiz shaklda olib borish, qayta jarohatlanishning oldini olish, ko'rsatmalarning ishonchli va barqaror bo'lishini ta'minlash vazifalarini bajaradi.

Rossiya Federatsiyasi JPK 280-moddasi (Russian Federation, 2001), Qozog'iston Respublikasi JPK 215-moddasida (Republic of Kazakhstan, 2014) jabrlanuvchi(guvoh)ni so'roq qilishda pedagog yoki psixologning ishtiroki ko'zda tutilgan.

Shu nuqtayi nazardan, jinoyat-protsessual qonunchilikda pedagog va (yoki) psixolog ishtirokini faqat voyaga yetmagan gumon qilinuvchi yoki ayblanuvchi bilan cheklash ilmiy jihatdan asoslanmagan. Voyaga yetmagan jabrlanuvchi va guvohlarning ham jinoyat protsessida maxsus psixologik himoyaga muhtoj shaxslar ekanini hisobga olgan holda ular uchun ham pedagog yoki psixolog ishtirokini qonun darajasida kafolatlash zarur. Bunday yondashuv bolaning protsessual maqomidan qat'i nazar, uning huquqlari va qonuniy manfaatlarini ta'minlashga xizmat qilib, milliy qonunchilikni xalqaro standartlarga yaqinlashtiradi.

Jinoyat sud ish yurituvida voyaga yetmaganlar ishtirok etganda psixologni jalb qilishning maqsadi – bolaning huquqlari va psixologik xavfsizligini ta'minlashdan iborat. Biroq amalda psixolog ikki xil tabiatga ega tizim kesishmasida harakat qiladi:

- protsessual tizim – huquqiy reglament, vaqt cheklovi va isbotlash maqsadlariga asoslangan;
- psixologik yordam tizimi – ishonch, ixtiyoriylik, vaqt va terapevtik munosabat talab qiladi.

Natijada mazkur ikki tizimning maqsad va usullari o'rtasida institutsional ziddiyat yuzaga keladi. Psixolog bir vaqtning o'zida ham bolani qo'llab-quvvatlovchi shaxs, ham protsessual harakat ishtirokchisi vazifasini bajaradi. Bu ikki rol ba'zan bir-biriga zid, sababi yordam – ishonchni, protsess esa xolislik va bola bilan professional masofa saqlashni talab qiladi. Bundan tashqari, jinoyat protsessining maqsadi haqiqatni aniqlash bo'lsa, psixologik yordamdan maqsad shaxsning ruhiy barqarorligini saqlashdan iborat.

Tergov harakati davomida voyaga yetmagan bilan qisqa muddatli muloqot psixologga shaxsning to'liq psixologik portretini shakllantirish hamda unga samarali psixologik yordam ko'rsatish imkonini bermaydi. Shu sababli psixolog ishtiroki ko'p hollarda formal xarakter kasb etadi. Psixologning real protsessual ahamiyati uning maxsus tayyorgarligi, bola bilan oldingi ish tajribasi hamda protsessual funksiyalarining aniq normativ tartibga solinishiga bog'liq. Tergov harakatlari doirasida psixologning qisqa muddatli ishtiroki uning funksiyasini to'liq bajarish imkonini cheklaydi, natijada psixolog jinoyat-protsessual kafolatlarni ta'minlovchi faol subyektdan ko'ra formal ishtirokchiga aylanib qolish xavfi yuzaga keladi.

Fikrimizcha, psixologning vazifalarini huquqiy jihatdan aniqlashtirish, yuqoridagi qarama-qarshiliklarni bartaraf qilish maqsadida jinoyat protsessida psixologning funksiyasini aniqlashtirib, "bolaning psixologik xavfsizligini ta'minlovchi maxsus protsessual kafolat subyekti" sifatida belgilash maqsadga muvofiq.

Ayni vaqtda voyaga yetmagan protsess ishtirokchisiga so'roqdan avval psixolog bilan alohida tayyorlov muloqoti o'tkazish, bolaning stress darajasini baholash, muloqot strategiyasini ishlab chiqishni majburiy tartib sifatida belgilash psixologik yordam mantig'ini protsessga integratsiya qiladi. Muloqot natijasi bo'yicha psixolog bolaning psixologik holati, so'roq uslubini moslashtirishi, muloqot xavfsizligini ta'minlash bo'yicha protsessual tavsiya berishi, bolaning tushunish darajasini baholashi uning formal ishtiroki muammosini hal qilishga yordam beradi.

Xalqaro amaliyotda (*child-friendly justice* modellari) bola bir marotaba maxsus muhitda so'roq qilinadi, psixolog muloqot jarayonini boshqaradi, boshqa ishtirokchilar kuzatuv xonasida bo'ladi.

Psixologning jinoyat sud ish yurituvidagi ishtiroki samaradorligi uning formal jalb etilishi bilan emas, balki protsessual maqomining aniq belgilanishi, tergovdan oldingi psixologik tayyorlov, maxsus malaka tizimi va protsessual hamda psixologik funksiyalarni institutsional ajratish orqali ta'minlanishi mumkin. Mazkur choralar psixologik yordam va protsessual maqsadlar o'rtasidagi ziddiyatni bartaraf etishga xizmat qiladi.

Xulosa

Psixolog va pedagogning muhim roliga qaramasdan, ushbu subyektlarning jinoyat sud ish yurituvidagi faoliyati bir qator muammolardan xoli emas. Jumladan, mutaxassislar huquq normalariga formal rioya qilish maqsadidagina jalb etiladi; jinoyat sud ish yurituvida psixolog va pedagoglarning vakolatlari doirasi cheklangan; jinoyat protsessi subyektlari tomonidan pedagog va psixolog ishtirokining ahamiyati to'liq anglanmasligi mutaxassislarning "nominal" rol o'ynashiga olib keladi; mutaxassislarning o'zlarida javobgarlik darajasining pastligi natijasida ularning maxsus bilimlari amaliyotda qo'llanmaydi; pedagog va psixologlarni jalb qilish jarayonining huquqiy tartibga solinishi yetarli darajada emas (Napsokov & Tanashev, 2023).

Umuman jinoyat ishlari yurituvida pedagog (psixolog) ishtiroki bilan bog'liq muammolar pedagog (psixolog)ning maqomi normativ jihatdan tartibga solinmaganligi, tergovchi tomonidan muayyan pedagog yoki psixologni tanlash asoslari, murakkabligi va noaniqligi, muayyan pedagog (psixolog)ning dastlabki tergov davomida barcha protsessual harakatlarda ishtirok etish imkoniyati masalasining hal etilmaganligi bilan bog'liq. Bu ziddiyat voyaga yetmaganlarning protsessual huquqlari amalda nega ta'minlanmayotganini ilmiy jihatdan tushuntiradi.

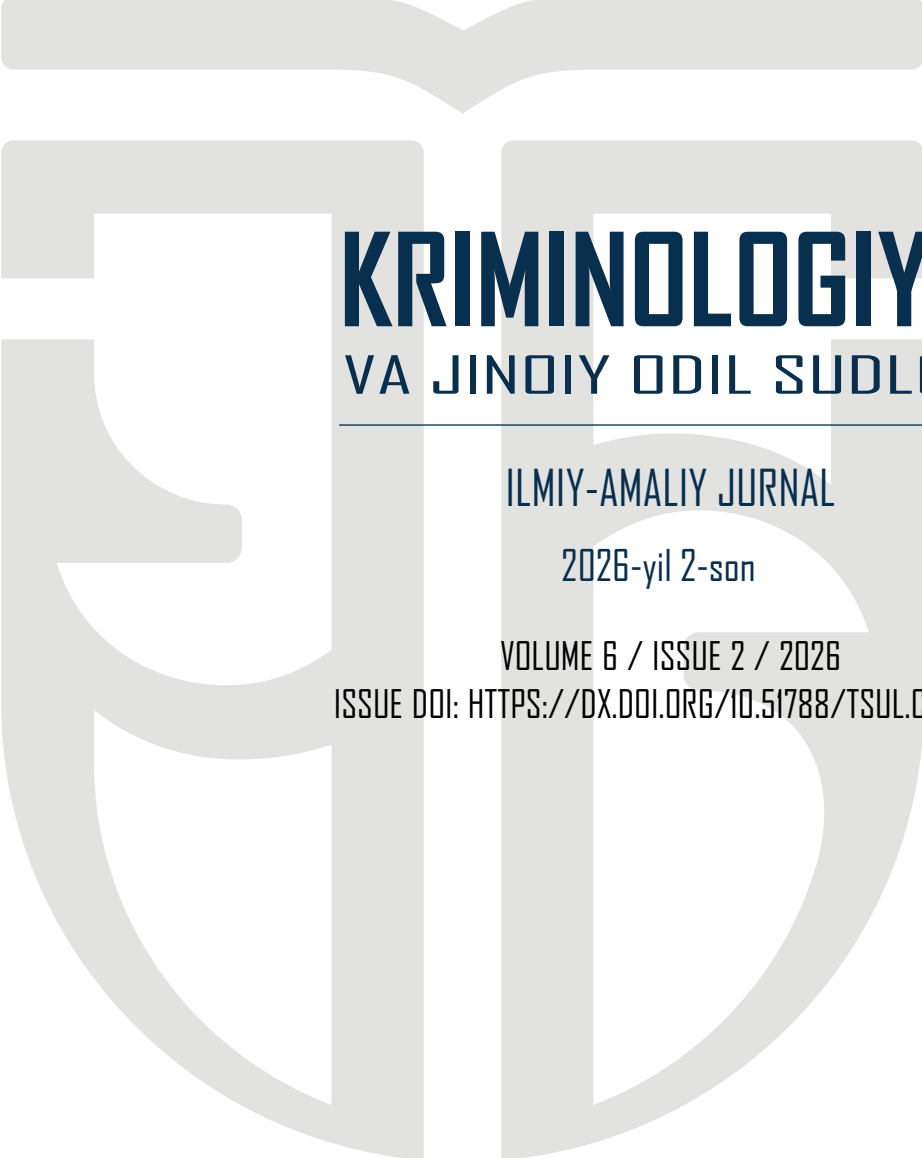
REFERENCES

1. Adami, R. (2023). The best interests of the child as a legal concept. In *The Rights of the Child: Legal, Political and Ethical Challenges* (pp. 151–154). Brill.
2. Andriyanova, O. Yu. (2006). Osobennosti sudoproizvodstva po ugolovnym delam o prestupleniyakh nesovershennoletnikh [*Peculiarities of criminal proceedings in cases of crimes committed by minors*] (Abstract of PhD dissertation). Vladimir Law Institute, Russia.
3. Avaliani, K. A. (2009). Osobennosti dosudebnogo proizvodstva po ugolovnym delam o prestupleniyakh nesovershennoletnikh [*Features of pre-trial proceedings in criminal cases involving minors*] (Abstract of PhD dissertation). Management Academy of the Ministry of the Interior of Russia.
4. Bagautdinov, Sh. F. (2024a). *Proceedings in criminal cases on crimes committed by and against minors: Issues of theory and practice* (Abstract of PhD dissertation). Kazan.
5. Bagautdinov, Sh. F. (2024b). *Proceedings in criminal cases on crimes committed by and against minors: Issues of theory and practice* (Abstract of PhD dissertation). Kazan.
6. Committee on the Rights of the Child. (2005, December 7). *General comment No. 7: Implementing child rights in early childhood* (CRC/C/GC/7). United Nations Committee on the Rights of the Child. <https://hrlibrary.umn.edu/russian/crc/Rcrcomm7.html>
7. Council of Europe. (2010). *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice*. Council of Europe Publishing. <https://rm.coe.int/16804b2cd3>

8. Demkina, M. S. (2018). *Pedagogue (psychologist) as a participant in criminal proceedings: The pre-trial stage* (Abstract of PhD dissertation). Samara.
9. Doshchitsyn, A. N. (2015). *Procedural and forensic features of conducting investigative actions involving young children*. Yurlitinform.
10. Galimov, O. Kh. (2001). *Young children in criminal proceedings*. Piter.
11. Khamraeva, Sh. I. (2025). *Improving the examination of criminal cases involving minors in courts of first instance* (Abstract of PhD dissertation). Tashkent.
12. Levchenko, O. V., & Mishchenko, E. V. (2012). *Legal foundations of criminal proceedings involving minors*. INFRA-M.
13. Lugovtseva, S. A. (2004). *Peculiarities of judicial examination of criminal cases involving minors* (Abstract of PhD dissertation). Saint Petersburg.
14. Mensah, C. M. (2024). Institutional responses to children in conflict with the law. In *Children's Rights in Regional Human Rights Systems* (pp. 263–265). Intersentia.
15. Mironova, G. A. (2022). Pokazaniya nesovershennoletnego poterpevshego: Problemy formirovaniya, proverki i ispolzovaniya v ugovnom dokazatelstve [*Testimony of a minor victim: Problems of formation, examination and use in criminal evidence*] (Abstract of PhD dissertation). Omsk Academy of the Ministry of Internal Affairs of Russia.
16. Naumova, A. A., Galanina, A. S., & Batanov, A. N. (2020). Psychologist as a subject of criminal procedure. *Young Scientist*, 7(297), 118–119. <https://moluch.ru/archive/297/67289>
17. Nadelyaeva, T. V. (2018). *Peculiarities of the procedural form of administering justice in criminal cases involving minors in courts of first instance* (Abstract of PhD dissertation). Yekaterinburg.
18. Napsokov, A. R., & Tanashev, B. V. (2023). Legal status of a psychologist and a pedagogue as participants in criminal proceedings. *Gaps in Russian Legislation*, 16(5).
19. Republic of Kazakhstan. (2014). *Criminal Procedure Code of the Republic of Kazakhstan*. <https://adilet.zan.kz/>
20. Republic of Uzbekistan. (1994). *Criminal Procedure Code of the Republic of Uzbekistan*. Lex.uz. <https://lex.uz/docs/111460>
21. Republic of Uzbekistan. (2024). *On the status of a pedagogue*. № LRU-901. <https://lex.uz/docs/-6786401>
22. Roganov, S. A., & Konstantinova, T. L. (2015). On the participation of a pedagogue during interrogation. *Leningrad Law Journal*, 2(40). <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-ob-uchastii-pedagoga-pri-proizvodstve-doprosa>
23. Russian Federation. (2001). *Criminal Procedure Code of the Russian Federation*. <http://pravo.gov.ru/>
24. Shestakova, L. A. (2015). *Implementation of the concept of juvenile justice in proceedings involving minors in the Russian Federation: Genesis, current state and prospects* (Abstract of PhD dissertation). Samara.
25. Shuvalova, M. A. (2019a). *Participation of a psychologist and a pedagogue in criminal proceedings* (Abstract of PhD dissertation). Saint Petersburg.
26. Shuvalova, M. A. (2019b). Pedagogue and psychologist as two independent procedural figures in criminal proceedings. *Bulletin of the Saint Petersburg University of the Ministry of Internal Affairs of Russia*, 3(83), 118–123.
27. Tetyuev, S. V. (2024). Pedagogue (psychologist) as a participant in criminal proceedings in Russia and Moldova: General and specific features. *Bulletin of South Ural State University. Series Law*, 24(2), 63–75. <https://doi.org/10.14529/law240210>

28. Tsvetkova, E. V. (2014). *Evidence in pre-trial proceedings in criminal cases involving minors* (Abstract of PhD dissertation). Moscow.
29. Tsvetkova, E. V. (2021). *Minor participants in criminal proceedings*. Vladimir State University Publishing House.
30. United Nations Committee on the Rights of the Child. (2019). *General comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system* (CRC/C/GC/24). United Nations. <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no-24-2019-childrens-rights-child>
31. United Nations General Assembly. (1985). *United Nations standard minimum rules for the administration of juvenile justice ("The Beijing Rules")* (A/RES/40/33). <https://www.un.org/ru>
32. United Nations. (2005). *Guidelines on justice in matters involving child victims and witnesses of crime* (ECOSOC Resolution 2005/20). https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Guidelines_on_Justice_in_Matters_involving_Child_Victims_and_Witnesses_of_Crime.pdf
33. Zombory, K. (2024). Children's Rights in the Inter-American human rights system. In *Children's Rights in Regional Human Rights Systems* (pp. 201–204). Intersentia.

KRIMINOLOGIYA VA JINOIY ODIL SUDLOV

ILMIY-AMALIY JURNAL

2026-yil 2-son

VOLUME 6 / ISSUE 2 / 2026

ISSUE DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.CCJ.6.2](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.CCJ.6.2).